

از ضرباهنگ چکش تا لطافت لهجه؛ روایتی از هویت زنده اصفهان

چکش‌کاری در کارگاه صنایع دستی اصفهان

خوشامدگویی به مهمان و حتی در انتخاب کلماتی که برای بیان یک مطلب استفاده می‌کند، متجلی می‌شود. این پیوند ناگسستنی میان هنر و زندگی، هویت اصفهان را از صرف یک «شهر توریستی» یا مجموعه‌ای از بناهای تاریخی متمایز می‌کند. این ظرافت و حساب‌گری لطیف که به آن اشاره کردم، در واقع همان درک عمیق از زیبایی‌شناسی و هارمونی است که در هر دو عرصه، از اجرای یک قطعه موسیقی اصیل اصفهانی گرفته تا طراحی و اجرای یک کاشی معرق، به چشم می‌خورد. این حساب‌گری نه حساب‌گری مادی، بلکه حساب‌گری لطیف لطافت، زیبایی و تعادل است. مکتب اصفهان، در این نگاه تنها یک سبک هنری محصور در چارچوب‌های تاریخی نیست، بلکه یک «فرهنگ» جامع و پویا است؛ فرهنگی که نسل به نسل، از طریق همین ریتم زندگی، همین زبان، همین شوخی‌های ستجدیه و همین دقت در کار، خود را بازتولید کرده و به شهر، هویتی زنده و جاودانه بخشیده است. این فرهنگ، در هر ضربه قلم، در هر نگاه به کتید مسجدهشخ لطفاله، و در هر لبخند یک اصفهانی، نفس می‌کشد.

کا برخی معتقد هستند اصفهان امروز بیش از آن که «شهر فرهنگ و هنر» باشد، بر این عنوان تکیه می‌کند. آیا پیش وضعیت فعلی نشان می‌دهد این عنوان همچنان پر از زندگی است؟ یا ما با نوعی نوستالژی زندگی می‌کنیم؟

سؤال سختی است، اما باید صادق بود. اصفهان هنوز سرمایه فرهنگی عظیمی دارد؛ دانشگاه، موزه‌ها، کارگاه‌ها، جشنواره‌ها، اما آیا این‌ها به‌اندازه گذشته در زندگی مردم اثر می‌گذرند؟ بخشی از عنوان شهر فرهنگ و هنر، امروز بیشتر میراث گذشته است تا دستاورد حال. پیش واقعی یعنی نگاه به شاخص‌ها؛ تعداد کارگاه‌های فعال، کیفیت آموزش هنر، امنیت شغلی هنرمندان، حضور هنر در فضاهای شهری و مهمتر از همه، نسبت هنر با سبد خرید و سلیقه مردم. اگر هنرمند نتواند از هنر زندگی کند، اگر جوان بااستعداد به‌خاطر معاش مسیر دیگری برود، اگر بازار به کارهای تکراری و ارزان پسند گرایش پیدا کند، باید نگران بود، اما ناامید هم نباید شد. هنوز در اصفهان استادانی هستند که با وسواس و ایمان کار می‌کنند. هنوز نمایشگاه‌هایی است که نگاه تازه می‌آورد. هنوز گردشگران برای دیدن هنر اصیل می‌آیند. مسئله این است که این نقاط روشن باید به شبکه‌ای زنده تبدیل شوند. شهر فرهنگ و هنر بودن، فقط به داشتن گذشته پرافتخار نیست؛ به تولید مستمر کیفیت در زمان حال است.

کا به‌راستی امروز اصفهان در حال بازتولید و نوسازی هویت فرهنگی خود در بستری مدرن است، یا با شاکفی در متن سنت روبرو شده‌ایم که به تدریج میراث هویتی این شهر را در عرصه زبان، نسبت نسل‌ها و فضای شهری فرسوده و متلاشی می‌کند؟

سنت در اصفهان هنوز زنده است؛ هنوز در میان نقش‌جهان، هنوز در بازار قیصریه، هنوز در کارگاه‌های نیمه‌تاریک که بوی فلز و عرق کار در آن پیچیده، می‌توان تداوم ضرب‌آهنگی را شنید که قرن‌ها ادامه داشته است، اما این تداوم دیگر آن صلابت پیشین را ندارد. روزگاری شاگرد سال‌ها کنار استاد می‌نشست، نه فقط برای یادگرفتن فن، بلکه برای درک منش، اخلاق، صبر و جهان‌بینی. هنر فقط مهارت نبود؛ سلوک بود. امروز این پیوند سلوکی کمرنگ شده است. نسل جدید پیش از آنکه در جست‌وجوی عمق باشد، در معرض شدت است. شتاب زمانه اجازه مکش‌های طولانی را نمی‌دهد. آموزش‌ها کوتاه‌تر شده، حوصله‌ها کمتر شده است و بازار بیش از آنکه به معنا بیندیشد، به فروش می‌اندیشد. این تغییر، شاکفی آرام، اما جدی در متن سنت ایجاد کرده است. در گذشته، زبان هنر و زبان زندگی یکی بود. نقش اسلیمی یا ختایی تنها تزئین نبود؛ بازتاب نظمی کیهانی و فقهی از هستی بود. امروز بسیاری از این نقش‌ها از روایت تهی و به تصویر صرف تبدیل شده‌اند. هنر وقتی از روایت و معنا جدا شود، به پوسته‌ای زیبا اما توخالی بدل می‌شود. خنل اصلی همین‌جا است؛ نه در تغییر، بلکه در تهی‌شدن از معنا. از سوی دیگر، فضای شهری نیز دگرگون شده است. اصفهان قدیم شهری با ریتم آهسته و مجال تأمل بود. کوچک‌ها گفت‌وگو داشتند، حیاط‌ها نفس می‌کشیدند، میدان‌ها محل مکت و معاشرت بودند. امروز شهر پرشتاب‌تر، پرصداتر و گاه بی‌فرااتر شده است. برج‌ها جای خانه‌های حیاطدار را گرفته‌اند و گذرها بیش از آنکه محل ماندن باشند، مسیر عبور شده‌اند. وقتی ریتم شهر تغییر می‌کند، زبان مشترک میان مردم و سنت نیز دگرگون می‌شود. هنر سنتی در شهری که مجال مکت ندارد، دشوارتر شنیده می‌شود. اگر سنت را به کالای توریستی تقلیل دهیم و آن را تنها در ویرتین‌ها نگه داریم، بی آنکه به معنا و فلسفه‌اش توجه کنیم، شگاف هر روز عمیق‌تر خواهد شد، اما اگر سنت را ریشه بناییم و مدرنیته را شاخه‌ای که از همان ریشه نیرو می‌گیرد، آنگاه امکان بازتولید

روزنامه فرهنگی اجتماعی با روش خبری – تحلیلی – اطلاع رسانی

بنیانگذار: عبدالمحمد اکبری | تأسیس: ۱۳۸۲

صاحب امتیاز: شرکت رسانه رویداد پارسی

مدیر مسئول و سردبیر: امیر اکبری

شنبه ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۵ / سال بیست و دوم / دوره جدید / شماره ۵۹۹۹ | 09۸۱۸۲2026

نشانی: اصفهان، میدان آزادی، خیابان دانشگاه

نرسیده به حکیم نظامی، کوچه شهید مصطفی روحانی

(شماره ۱۹)، پلاک ۶، ساختمان رویداد پارسی

تلفن: ۰۳۱-۳۲۹۳۳۷۵۰-۲۱ (۵۵ خط) | فاکس: ۳۲۹۳۳۲۹ – ۰۳۱

لیتوگرافی و چاپ: شاخه سبز | توزیع: رویداد پارسی

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanrooz.ir

www.esfahanro